

קיצור דיני ערב פסח שחל להיות בשבת

מאת הרב זכריה זרמתי שליט"א

רב ומו"ץ בירושת"ו- ראש מכון תורת אמ"ת

[לפי מנהג הספרדים וארצות המערב]

- א. בודקים ליל י"ג (יום ה' בערב) ומבערים הכל לפני השבת (שו"ע סעי' א') שהרי בליל שבת אין אנו יכולים לטלטל הנר כדי לבדוק (ב"י והלבוש), ולא מאחרים לבדוק ביום יג', כיון שלא בודקים ביום לכתחילה.
- ב. מברכים על ביעור חמץ ומצניעים את הפתיתים ואת החמץ, במקום שלא יבואו הקטנים לפזרם. (הרשב"ץ מאמר חמץ וכה"ח אות ב').
- ג. אין לברך שהחינו על בדיקת חמץ, גם לא ע"י פרי או בגד חדש, כיון שאין במצווה זו שום הנאה. "ואיך יברך שהחינו לזמן הזה להוציא החמץ מהבית" (לשון הרשב"ץ במאמר חמץ וכן פשט דברי הבית יוסף, עיין ספר הוד יוסף חי של המחבר עפ"י פסקי הגר"י משאש זצ"ל).
- ד. יש לשייר לחם לבי' סעודות של שבת, והסעודה השלישית זמנה אחר המנחה וכבר אינו יכול לעשותה לא במצה, ולא בלחם (בית יוסף).
- ה. יש לקצר ככל האפשר בתפילת שחרית ומוסף כדי לא להכשיל את הציבור באיסור אכילת חמץ אחר זמנו (אליה רבה).
- ו. נחלקו הפוסקים במה יוצאים ידי חובה בסעודה שלישית שמקיימים לפני תפילת מנחה, אולם לאלה אשר בחרו לחלק את סעודת שחרית לשנים, כדי לעשותם שתיהן בלחם לפני זמן איסורו, עליהם לחזור לקיים סעודה ג' אחר מנחה בפירות וכו' (דעת השו"ע בסי' רצ"א סעיף ב').
- ז. אסור לאכול מצה (שיוצאים בה י"ח בפסח) בערב פסח, לכן אין לעשות בה שום סעודה בשבת זו. ויש להימנע מלטלטלה בשבת כיון שיש המחשיבים אותה למוקצה (עיין כה"ח ס' תע"א אות כד' ובא"ח פ' צו אות יו"ד).
- ח. לבוחרים לאכול "מצה עשירה" בערב פסח בסעודה השלישית, יש להימנע מלאכול שיעור שיש בה קביעת סעודה, שמא לא יאכל מצה לתיאבון בסדר, ואכילתה בערב דאורייתא היא ! לכן ראוי להסתפק באכילה שיש בה שיעור לברכת מעין שלוש ותנו לא (כה"ח אות יא').
- ט. מכל מקום טוב לאכול (בנוסף לפירות או במקומן) איזה דבר מבושל לפחות בשיעור כזית (מרן החיד"א במחב"ר וכן אמר המגיד משרים למרן הבית יוסף).
- י. בפרות הנאכלים בסעודה שלישית, יש להעדיף פירות משבעת המינים כדי שיוכל לברך ברכה מעין ג' אחריהם (כה"ח אות טז').

יא. גם השנה, אף שהקדמנו את ביעור החמץ ליום ו', טוב לבער לפני חצות כדי לא להבדיל בין שנה זו לשנה רגילה (עפ"י דברי שו"ע), אולם ביום שישי השנה מותר לעשות מלאכה אחר חצות (מרוך החיד"א).

יב. ביטול החמץ באמירה בפה יעשה פעם נוספת ביום השבת אחר סעודת שחרית, וזאת כדרך שעושה בכל שנה (טור, בית יוסף ורמ"א).

יג. מספר אפשרויות ישנן לגבי סוג הכלים בהם יבשלו או יאכלו בשתי הסעודות של חמץ (ערב ושחרית), ולעני"ד **האפשרות הטובה ביותר היא** לבשל בכלים כשרים לפסח אוכל בלא חשש חמץ, ולהעביר את האוכל למגשי אלומיניום חד פעמיים חדשים, כך שיוכלו לנקות כבר מערב שבת את הסירים הכשרים לפסח. אזי יאכלו בצלחות, כוסות וסכו"ם חד פעמיים חדשים שיזרקו עם סיום הסעודה השנייה. ובכך ימנעו מלנקות את הכלים בשבת (כי הרמ"א כתב שמותר רק להדיח מעט כדי להעביר את החמץ), וגם לא יכשלו בלערות את האוכל מכלי ראשון דפסח לקערת חמץ (או הפוך), ובכך יהיה אפשר לאכול כל מיני אוכלים אף הנדבקים בכלי כיון שאין צורך בסיום הסעודה להדיח אותם (דבר שאינו לצורך שבת).

יד. רבים מן פוסקים הם הממליצים להשתמש בכלים חדשים בשבת זו (מהרי"ו, כנה"ג, מ"א ועוד).

טו. לאלה ההולכים לפי המלצתנו דלעיל, עליהם להקפיד ולהדר לקנות דווקא כלים חד פעמיים צלחות, סכו"ם וכוסות **מאיכות טובה** כפי יכולתם, כדי לכבד את השבת בכלים נאים כנצרך (ואין חשש לבל תשחית בזריקתם בסוף הסעודה).

טז. יש לקנות לצורך השבת את כמות הלחם (פיתות או אחר) הנצרכת לשתי סעודות ולא יותר, לחם שלא יתפורר ולא יתפזר בדירה, ובסיום הסעודה, הפשוט ביותר הוא להשליכו לבית הכסא, ואין בזה משום בל תשחית כלל.

יז. יש להחליף את המפה ולנקות את השולחן בסיום הסעודה, ברם אין לבצע שום הכנה לצורך הסדר והיו"ט (מהרי"ו).

יח. אעפ"י שלא נשאר חמץ אחר הסעודה של שחרית, צריך לבטל את החמץ שמא נשאר עוד חמץ בבית, וזאת כיון שאכל אחר הבדיקה של יום ה' בערב, ושמא אינו יודע עליו.

יט. מותר לשטוף את המברשת שינייים לאחר שהשתמש בה (עפ"י פסק של הרב המחבר) אם החליף אותה לפני השבת ורוצה לשומרה לפסח ואין במעשה זה משום מכין משבת לחול, ומ"מ טוב שיכוון להשתמש בה עוד בשבת זו, וזה נקרא לצורך אותו היום (קול אליהו של הגר"מ אליהו, ספר מנוחת אהבה ושו"ת אור לציון), וכן מותר לנער את המטאטא אחר גמר שימוש.

כ. יש להיזהר ולצלול לכתחילה את הזרוע כבר בערב שבת, כי במוצ"ש הוא כבר יו"ט ואסור לצלותו שזה אינו נקרא לצורך יו"ט, וכן כיון שאסור לאכול צלי בליל פסח (מג"א סי' תע"ג ושערי תשובה שם סק"י).

- כא. הוא הדין בעניין החרוסת, יכין אותה בערב שבת, ורק היין ישפוך לתוכה במוצ"ש. ואם שכח להכינה, יעשה זאת בליל יו"ט ע"י שינוי (ספר חק לישראל).
- כב. אין לומר בשבת זו "אישן כדי שאוכל להיות נעור בליל הסדר" (באר היטב סי' ר"צ), אך מצווה לנוח כדי שיוכל ללמוד ולספר ביציאת מצרים בלילה והיא מצוה דאורייתא.
- כג. יש המתירים להחליף בגדי שבת אחר המנחה לבגדי יו"ט, מפני שאכל חמץ בהיותם עליו, וחוששים שמא דבק בהם איזה פירור. ואפשר לסמוך על דעתם והעיקר ליהנות מהם גם בשבת (עפ"י בא"ח ש"ר פרשת צו).
- כד. אחר תפילת מנחה, טוב לעסוק ולקרוא את סדר קרבן פסח כמופיע במחזורים וכן לקרא בפרשת בא (דברו אל בני ישראל וכו' עד פסח הוא לה') שנאמר 'ונשלמה פרים שפתינו', כי זהו זמן הקרבת קרבן הפסח אחר התמיד של בין הערבים. (מרן הגרא"ה קוק זצ"ל היה מקפיד לאומרו בפני שרידי בית המקדש הוא הכותל המערבי).

הרחמן הוא יחזיר עבודת בהמ"ק למקומה במהרה בימנו, אמן.

ניתן להוריד את הדף ושאר הפסקים של הרב זרמתי נ"י
באתר המכון : www.toratemet.net

לע"נ ר' שמואל בר' שלמה ומרת אסתר בת רחל ז"ל